

RAPPORTER

Collegium Patristicum Lundense

Kollegiet har under det gångna året anordnat en patristisk dag och en patristisk afton. Den 26 september 2016 talade prof. emeritus Tekeste Negash, Uppsala universitet, över ämnet "The Role of Women in Early Ethiopian Christianity". Den 4 maj hölls den patristiska dagen på temat "Bön och bildning i den tidiga kyrkan" (se vidare nedan), och i anslutning till denna, kollegiets årsmöte. Vid årsmötet valdes Samuel Rubenson (omval), Thomas Arentzen (omval), Britt Dahlman (omval), Benjamin Ekman (omval), Annamaria Laviola (omval), Katarina Påls-son (nyval), Henrik Rydell Johnsén (omval), och Andreas Westergren (omval) till styrelseledamöter.

Styrelsen har under året haft fyra protokollförda sammanträden (14 januari, 25 april, 8 juni, 21 oktober). Därutöver har redaktionsutskottet och symposieutskottet mötts för att handlägga de löpande ärendena.

I november kom den nionde volymen av *Patristica Nordica, Mellan tid och evighet: Eskatologiska perspektiv i den tidiga kyrkan*, ut på Artos förlag. Volymen, som har redigerats av Thomas Arentzen, Uffe Holmsgaard Eriksen och Henrik Rydell Johnsén, innehåller sex av föredragen från det nionde Nordiska patristikermötet Lund i augusti 2014. Patristikseminariet har även under året fortsatt arbetet med att översätta texter till de två kommande volymerna av Svenskt patristiskt bibliotek, under ledning av redaktör Gösta Hallonsten.

Den patristiska dagen i Lund år 2017 går av stapeln den 20 mars och kommer att handla om pilgrimsfärder. Inbjudna talare är Jesper Blid Cullberg (Stockholms universitet), Stephan Borgehammar (Lunds universitet) och Andreas Westergren (Lunds universitet).

Henrik Rydell Johnsén

Forum for Patristik

Forum for Patristik havde vanen tro to seminarer, 18. januar i København og 22. august i Aarhus. Ved seminaret i København talte professor Bent Flemming Nielsen, Københavns universitet, om eukaristien som offer i den oldkirkelige liturgi. Cand.theol. Simon Schmidt undersøgte og diskuterede de teologiske tolkninger af den "konstantinske vending" i Euseb af Cæsarea og Augustins skrifter, mens lektor emerita Sysse Engberg i sit foredrag præsenterede sine analyser af byzantinske "profetologier" (læsninger fra Det Gamle Testamente) med henblik på at bestemme hvornår, hvordan og hvorfor den byzantinske kirke fik et rigtigt system til oplæsning af gammeltestamentlige læsninger i gudstjenesten.

I Aarhus i august fortalte mag.art. Jørgen Ledet Christiansen om Euseb af Cæsareas *Vita Constantini*, som han for nylig har oversat til dansk (Forlaget Anis, 2015), og kom ind på debatten om, hvorvidt teksten var skrevet af Euseb. Herefter talte professor mso Anders Klostergaard Petersen, Afdeling for Religionsvidenskab, Aarhus universitet, om tidlig kristendom som en asketisk bevægelse ud fra et biokulturelt evolutionært perspektiv. Til sidst diskuterede lektor Nils Arne Pedersen, Afdeling for Teologi, Aarhus universitet, apologeten Aristides' forsvar for kristendommen og især, hvorvidt Aristides lagde afgørende afstand til jødedommen eller var positivt indstillet.

Uffe Holmsgaard Eriksen

Societas Patristica Fennica (SPF)

Societas Patristica Fennica fyllde under året fem år. Sällskapet ordnar årligen en patristisk dag, så även i år (se nedan), samt andra symposier eller föreläsningar. Sällskapet har en egen publikationsserie som har publikationsforumsnivå 1 (se <http://www.suomenpatristinenseura.fi/>).

Anni Maria Laato

Forskningsprojektet i Lund kring tidig monastisk litteratur

Under 2015 slutfördes det stora av Riksbankens Jubileumsfond finan-

sierade forskningsprogrammet "Det tidiga klosterväsendet och den antika bildningen" (MOPAI). Programmets resultat redovisades dels i den av Samuel Rubenson författade rapporten *Det tidiga klosterväsendet och den antika bildningen*, dels vid en välbesökt slutkonferens i Lund den 3 juni vid vilken deltagarna presenterade sina huvudresultat vilka kommenterades av professor Hugo Lundhaug och professor Svante Nordin. Programmets tes om en kontinuitet mellan tidigare bildningstradition, såväl elementär som retorisk och filosofisk, har visat sig kunna beläggas på en mängd olika sätt. Dessutom har programmet tagit fram och gjort tillgängligt ett rikt material av monastisk undervisningslitteratur, främst genom *Monastica* som är ett internetbaserat dynamiskt bibliotek och forskningsverktyg. Såväl slutrapporten som en kortare vetenskaplig redovisning finns på programmets hemsida som nås via "monastica.ht.lu.se".

En fortsättning på det tidigare forskningsprogrammet utgörs av projektet "Vishet och bildning. Receptionen av monastiska tänkespråk i europeisk kultur. Vetenskaplig samverkan på digital plattform" (FOWIS). Projektet leds av Samuel Rubenson. Övriga medverkande är Britt Dahlman, Elisabet Göransson, Johan Åhlfeldt och Karine Åkerman Sarkisian. Projektet arbetar med att skapa ett underlag för en analys av hur dessa tänkespråk recipierades och översattes under medeltiden både för att förstå förmedlingen av en bildningstradition och orsaker till variation i urval och användning, och för detta ändamål utveckla ett verktyg för samarbete kring insamling av material, analys av data, och publicering av såväl texter som studier.

Forskningsverktyget *Monastica* utgör en internetbaserad vidareutveckling av den interna databasapplikation som togs fram inom MOPAI-programmet. Syftet är att skapa och långsiktigt upprätthålla en öppen tillgång till en digital plattform baserad på en relationell databas och XML-kodade texter tillsammans med avancerade verktyg för insamling, analys, visualisering och publicering av den komplexa och flytande tradition som förmedlingen av *Apophthegmata patrum* på en mångfald språk utgör. För den tekniska utvecklingen av *Monastica* svarar forskningsingenjör Johan Åhlfeldt vid Humanistlaboratoriet i Lund.

Samuel Rubenson

Center for Studiet af Antikken og Kristendommen (CSAC), Aarhus Universitet

27. januar var der et fællesseminar med Grundtvigcentret om receptionsteori ved professor Karla Pollmann, Reading universitet. Pollmann er internationalt anerkendt for sin forskning i Augustin og var hovedredaktøren bag *The Oxford Guide to the Historical Reception of Augustine*, vol. 1–3, Oxford University Press 2013.

15. marts talte lektor Troels Myrup Kristensen, Klassisk Arkæologi, Aarhus universitet, om emnet "Defining the Omphalos in Text and Image". Seminaret blev efterfulgt af en reception i anledning af to nye bogudgivelser af medlemmer af centret: B. S. Bøgh (red.), *Conversion and Initiation in Antiquity. Shifting Identities – Creating Change*, Peter Lang, Frankfurt 2014, og J. L. Christiansen, *Euseb: Konstantins Liv*, Forlaget Eksistensen, København 2015.

31. maj holdt post doc Jonathan Cahana, Aarhus universitet, foredrag om emnet "A Gnostic Sermon as Preserved in the Polemic of Hippolytus".

21. juni var der foredrag ved post doc Anna Usacheva, Aarhus universitet, der præsenterede sin forskning i Gregor af Nazianz' teologiske taler med fokus på emnet "God as an Idea and as Another Person".

Efterårssemestrets foredragsrække blev indledt ved lederen af CSAC, lektor Jakob Engberg, Aarhus universitet, som så nærmere på den donatistiske strid fra begyndelsen af fjerde århundrede, med fokus på donatisternes litterære og epigrafiske tekster og arkæologiske levn.

15. november var der besøg fra ph.d.-studerende Maria Fallica fra forskningscentret Gotha ved Erfurt Universitet. Hun fortalte om brugen af Klement af Alexandria og Origenes i lutherske og reformerte patristiske antologier fra 1500-tallet.

Det sidste foredrag blev holdt af centrets mangeårige samarbejdspartner, professor Jörg Ulrich fra universitetet i Halle, som talte om emnet: "ΔΙΑ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΕΙΟΝ ΓΕΝΟΣ. The Idea of a Creation 'for mankind' in the Controversies between Pagans and Christians in the Second Century". Ulrichs foredrag blev efterfulgt af en reception i anledning af udgivelserne J. Engberg, A. C. Jacobsen og J. Ulrich (red.), *In Defence of Christianity: Early Christian Apologists* og J. Engberg, J. Hillner og J. Ulrich, *Clerical Exile in Late Antiquity*, begge udkommet i

serien *Early Christianity in the Context of Antiquity* på Peter Lang, Frankfurt 2014 og 2016.

Uffe Holmsgaard Eriksen

Den Kristne Orient, Aarhus Universitet

Forskningsenheden Den Kristne Orient beskæftiger sig med sit genstandsområde i et filologisk, teologisk og kulturvidenskabeligt perspektiv. Forårets seminarsrække blev indledt 4. marts med et foredrag af lektor Jan Dochhorn, Durham universitet, som præsenterede litterære kilder fra de gådefulde falashaer, de ætiopiske jøder.

Post doc Christian Bull fra Oslo universitet besøgte Den Kristne Orient d. 14. april og talte om Epiphanius' anti-hæretiske skrift *Ancoratus*. Bull diskuterede i sit foredrag den koptiske version af skriftet og dets mulige rolle i de origenistiske stridigheder i Egypten i 4.-5. århundrede.

Den Kristne Orient arrangerede sammen med forskningsenheden for Det Nye Testamente ved Aarhus universitet den årlige Johannes Munck-forelæsning til minde om universitetets første professor i Ny Testamente. Årets taler var professor Christoph Marksches, Humboldt-Universität zu Berlin, der 17. maj forelæste om emnet "Jewish Roots of Gnosticism? Or: What Made Gnostics so Attractive in the First Centuries?"

I efterårssemestret bød forskningsenheden på to foredrag ved enhedens medlemmer: René Falkenberg, lektor i Ny Testamente, Aarhus universitet, præsenterede de praktiske metoder, medlemmerne af forskningsprojektet "Biblia Manichaica" anvender i deres arbejde med at finde allusioner til bibeltekster i manikæiske tekster på bl.a. arabisk, koptisk, græsk, iransk og syrisk.

Sidste seminar i 2016 fandt sted 2. december og bød på to foredrag: Lektor i Kirkehistorie, Nils Arne Pedersen, Aarhus universitet, diskuterede hæresiologernes og manikæernes egen fortolkning af Genesis 1,26-27 med hensyn til Adams skabelse. Lektor René Falkenberg talte i sit foredrag om mulig manikæisk indflydelse på nogle af Nag Hammadi-teksterne.

Uffe Holmsgaard Eriksen

Johannesakademin

Johannesakademin är en ekumenisk studie- och samtalsmiljö med fokus på den monastiska traditionen i den tidiga kyrkan. Verksamheten är främst förlagd till Nya Slottet, Bjärka-Säby, samt Linköping.

En viktig del av verksamheten utgörs av de översättningsseminarier som anordnas i samarbete med studieförbundet Bilda och Linköpings domkyrkoförsamling en lördag varje månad under terminstid. Vid dessa seminarier översätts den grekiska systematiska samlingen av Ökenfädernas tänkespråk successivt till svenska. Översättningen publiceras med grekisk parallelltext under titeln Paradiset i skriftserien *Silentium Apophthegmata* (se www.silentiumskrifter.se). Hittills har åtta kapitel givits ut.

Seminarier i Linköping har nu börjat arbeta på kapitel 15. Den grekiska texten ges ut av Britt Dahlman utifrån en Athos-handskrift, Protaton 86, från 800-talet. Översättningen görs gemensamt av seminariets deltagare med utgångspunkt från ett förberedande utkast. Såväl nybörjare som vana översättare är välkomna. Seminarierna leds av Britt Dahlman, FD i grekiska, och Per Rönnegård, TD i Nya testamentets exegetik. Under hösten 2016 har det även bildats en översättningsgrupp i Lund, vilken har börjat arbeta på kapitel 9.

Johannesakademin anordnar även andra seminarier, konferenser och kurser. Inom ramen för Johannes Teologens ikonmålarskola ges kurser i ikonografins teori och praxis. Våren 2017 ges kursen Klassiker: Den medeltida kyrkan (15 hp) i samarbete med Linköpings universitet, Örebro Teologiska Högskola, Teologiska högskolan Stockholm och Johannelunds teologiska högskola. Kursen går på halvfart och distans med fem träffar på Bjärka-Säby. För mer information, se www.liu.se/ikk/religion eller kontakta Joel Halldorf (joel.halldorf@ths.se).

Under 2016 har översättningsseminarierna hållits kl. 11.30–17.00 i Linköping. De har föregåtts av laudes i domkyrkan kl. 09.00, frukost kl. 09.30 och öppna lördagsföreläsningar kl. 10.15 i Mathiassalen i domkyrkotornet. Följande föredrag har hållits:

6 februari: Joel Halldorf, teologie doktor: "Den benediktinska arbetslinjen – vägledning för det moderna arbetslivet"

5 mars: Samuel Rubenson, professor i kyrkohistoria, Lunds universitet: "Vad är en kristen skola och varför fanns inga sådana i fornkyrkan?"

2 april: Henrik Rydell Johnsén, teologie doktor i kyrkohistoria, Lunds universitet: "Andliga övningar i den tidiga kyrkan"

14 maj: f. Misha Jaksic, ortodox präst, Serbisk-ortodoxa kyrkan i Sverige: "Att hitta hem – flyktingarna och kyrkorna"

8 oktober: "Ökenvandringen – ett samtal 25 år senare mellan Martin Lönnebo, Anders Eckerdal, Hans-Erik Lindström och Samuel Rubenson"

19 november: Tomas Einarsson, grafisk formgivare och författare: "Den dåraktiga dieten. Mat och djur hos ökeneremiterna"

10 december: Anna Minara Ciardi, teologie doktor i kyrkohistoria, Lunds universitet: "Katedralen, liturgin och biskopen. Nya perspektiv på tidig nordisk katedralkultur".

Några av de senaste föredragen från Johannesakademins lördagsföreläsningar och seminarier finns att lyssna på online: <http://johannesakademien.ekumeniskakommuniteten.se/forelasningar/> Under våren 2017 kommer morgonbön och föredrag i domkyrkan samt översättningsseminarier i Gamla domprostgården att hållas samma tider som under hösten förra året följande lördagar: 4 februari, 4 mars, 8 april och 6 maj. Den som vill få del av förberedelsematerial kan skriva till Per Rönnegård: johannesakademien.per@gmail.com

För aktuellt program och ytterligare information, se Johannesakademins hemsida: www.johannesakademien.ekumeniskakommuniteten.se och blogg: <http://johannesakademien.wordpress.com>

Britt Dahlman

Masterprogrammet Religious Roots of Europe i Lund

I september åkte den åttonde kullen av studenter i det tvååriga masterprogrammet Religious Roots of Europe (RRE) ut på den inledande exkursionen till Rom för att studera den antika bakgrunden till judendomens, kristendomens och islams framväxt. Även om programmet fortfarande står sig starkt, vilket bland annat syns genom de studenter som blir antagna som doktorander efter avslutad utbildning, väntar en del förändringar. På grund av de stora och plötsliga nedskärningarna i det finska utbildningssystemet är RRE på väg att fasas ut i Helsingfors, vilket innebär att Aarhus, Köpenhamn, Lund och Oslo

får fortsätta på egen hand. För att göra programmet än mer attraktivt kommer det också att struktureras om i den närmaste framtiden. Den som önskar veta mer om programmet kan antingen se på Lunds egen hemsida, www.teol.lu.se/rre eller på den mer utförliga universitetsgemensamma sidan, www.religious-studies.net.

Två studenter, båda från Grekland, har under året avslutat sin masterutbildning i Lund genom att ställa stora frågor till klassiska texter. Lamprini Papadimitrou studerade genusföreställningar i brev från slutet av 300-talet i en uppsats med titeln "Constructing a Gender: The Ideal Woman in John Chrysostom's Epistles to Women". I en närläsning av grekiska och latinska källor från 7–800-talet, "Auctoritas imperii: Re-thinking Medieval Roman Imperial Authority" problematiserade Efthymis Kokordels den gamla föreställningen om caesaropapism i Bysans.

Under 2016 bjöds även in till tre välbesökta, offentliga föreläsningar i Lund. Vid det första tillfället talade professor Paula Fredriksen, som under 2017 blir hedersdoktor i teologi i Lund, utifrån frågan "How Jewish is God"? Föreläsningen följdes upp av ett panelsamtal mellan henne, författaren Göran Rosenberg och exegeten Ola Wikander, som leddes av Samuel Rubenson. Det hela var ett samarrangemang mellan RRE och forskningsprojektet *Beyond Theology*, och finansierades av The Royal Swedish Academy of Letters och Krookska fonden. I slutet av hösten hölls även två föreläsningar på temat *Holy War in Judaism, Christianity and Islam*, där professor Leif Stenberg talade om IS och dr. Olof Heilo diskuterade om islams spridning på 6–700-talet (e.Kr.) bör karakteriseras som en arabisk erövring eller ett heligt krig. Den senare föreläsningen följdes upp av ett samtal om religiösa motiv för heliga krig mellan Heilo, den förre generalkonsuln i Istanbul, Ingmar Karlsson, och Svenska kyrkans tidigare ärkebiskop, K. G. Hammar.

Andreas Westergren

Konferenser och seminarier

Helsingfors, 3 maj 2016

Patristiska dagen i Helsingfors: Näkökulmia varhaisen kirkon liturgiaan

Temat för den patristiska dagen var den tidiga kyrkans liturgi och särskilt dopet. Bland föreläsningshållarna fanns exempelvis Juliette

Day, som talade utifrån titeln "Entering the Baptistry: Spatial, Identity and Salvific Transitions in 4th/5th Century Baptismal Liturgies", och Antti Marjanen, som talade om "Kaste Johanneksen Salaisessa Kirjassa ja muissa setiläisissä teksteissä" (Dopet i *Johannes hemliga bok* och andra gnostiska texter).

Nästa patristiska dag i Helsingfors, den 12 maj 2017, har temat "Fäder och reformation" utifrån ett ekumeniskt perspektiv. Se www.suomen.patristinenseura.fi/tapahtumat/symposium_v

Lunds universitet, 4 maj 2016

Den patristiska dagen: Bön och bildning i den tidiga kyrkan

Vid årets patristiska dag var det bönen i tidig kristendom som stod i fokus. Framför allt handlade det om bönens funktion i forlandet av kristen identitet och om sambandet mellan kristen bön och den filosofiska bildningstraditionen.

Den patristiska dagen ägde rum på Centrum för teologi och religionsvetenskap i Lund, och fyra talare medverkade. På förmiddagen talade docent Mikael Tellbe, med utgångspunkt i teorier om social identitetsformering, om bönens identitetsskapande funktion i Efesierbrevet. Professor Reidar Hvalvik fokuserade på den tidigkristna bönens icke-verbala aspekter, och visade hur sådana var betydelsefulla i kristen identitetsformering. På eftermiddagen talade postdoktor Maria Munkholt Christensen om kristen bön och identitetsformering utifrån skrifter av fyra kyrkofäder: Klemens av Alexandria, Tertullianus, Cyprianus och Origenes. Därefter behandlade Henrik Rydell Johnsén, TD och forskare, sambandet mellan Jesusbönen i det tidiga klosterväsendet och meditation i grekisk-romersk filosofi.

Efter detta ägde ett textseminarium rum, under vilket ett utdrag ur Origenes skrift *Om bönen* diskuterades. Den patristiska dagen avslutades med kollegiets årsmöte och en buffé.

Athen, 19–21 oktober 2016

The Greek Apologists of the Second Century with Particular Regard to Their Connection to Athens

Åbo Akademi och Finlands Athen-institut organiserade i oktober en internationell konferens om det andra århundradets apologeter och

särskilt deras relationer till staden Athen. Konferensen ägde rum vid Finlands Athen-institut (Zitrou 16, Makrygianni, Athen).

Helsingfors, 11–12 november 2016

Finnish Symposium on Late Antiquity: Slavery in Late Antiquity

Det multidisciplinära "Finnish Symposium on Late Antiquity" organiserade den 11–12 november 2016 sitt 24:e symposium i Tvärminne i Finland. Temat var slaveriet i senantikens och samlade forskare och doktorander som arbetar med senantikens från en rad olika universitet och discipliner.

Helsingfors, 12 november 2016

Kirkkoisät puhetaitureina-seminaari

Vid Kulturcentret Sofia i Helsingfors hölls en homiletisk dag om kyrkofäderna som värtalare. Under dagen handlade det både mer allmänt om homilier i den tidiga kyrkan och mer specifikt om jul- och trettondagspredikningar av Gregorios av Nyssa, Augustinus, Leo I, Moše bar Kefa och Andreas av Kreta.

Övrigt

Aarhus universitet, d. 30. juni 2016

Disputation

Den 30. juni forsvarede Nicholas A. Marshall sin ph.d.-afhandling *The Meaning of Theurgy: A Minimalistic Approach to "Theurgy" and Previous Understandings of the Term in the Study of Late Antique Religion*. Marshall studerede på den første årgang af master-programmet Religious Roots of Europe og har gennem sin forskeruddannelse ved afdeling for Religionsvidenskab, Aarhus universitet, været en aktiv del af Center for Studiet af Antikken og Kristendommen.

VID vitenskapelige høyskole, 19 augusti 2016

Disputation

Den 19 augusti försvarade cand.theol. Sverre Elgvin Lied sin avhandling, *Participation in Heavenly Worship: The Pre-Nicene Growth of a*

Concept. Försteopponent var professor John Behr, St. Vladimir's Seminary/Fordham University och andreopponent professor Juliette Day, Helsingfors universitet/Oxford University. Kommissionen leddes av professor Torstein Jørgensen och själva disputationen av prorektor Bård Mæland.

Universitetet i Oslo, 28 oktober 2016

Disputation

Den 28 oktober försvarade Oana Maria Cojocarum sin avhandling, *Between Ideal and Ordinary: Representations of Children and Childhood in Byzantine Hagiography (Ninth to Eleventh Centuries)*. Betygskommittén utgjordes av försteamanuensis Christine Amadou, Universitetet i Oslo, professor Leslie Brubaker, University of Birmingham (försteopponent), och docent Shaun Tougher, Cardiff University (andreopponent). Disputationen leddes av professor Espen Schaanning.

Aarhus universitet

Ny lektor i Ny Testamente

René Falkenberg er blevet ansat som lektor i Ny Testamente på Institut for Kultur og Samfund (IKS), Aarhus Universitet. Falkenberg har blandt andet arbejdet med tidlig bibelreception, gnosticisme, manikæisme samt de kristnes apokryfe og filosofiske tekster. Falkenberg blev ph.d. i 2010 på afhandlingen *Eugnostos the Blessed* og var 2012–15 post doc og adjunkt i forbindelse med projektet *Biblia Manichaica*, samt medlem af forskningsenheden Den Kristne Orient.

Aarhus universitet

Fire nye ph.d-studerende ved forskningsprojektet "The History of Human Freedom and Dignity in Western Civilization"

Efter det EU-støttede forskningsprojekt begyndte i januar 2016 (se PNA 30, 2015, s. 21–22) og åbnede for ansøgninger til de i alt 14 ph.d.-stipendier, blev der henover sommeren ansat ikke færre end fire ph.d.-studerende ved Aarhus universitet. Grundlæggende undersøger forskerne i projektet, hvordan kirkefaderen Origenes' menneskesyn er blevet indoptaget i de vestlige teologiske og filosofiske traditioner. Ud over AU deltager også universiteterne i Halle, Münster, Prag, Milano og Reading i projektet. De fire ph.d.-studerende ved AU er:

Michael Raubach, der har en master i teologi fra Glasgow universitet og en master i Religion og Samfund fra Durham universitet. Projektet har titlen: "Transhumanism, Freedom, and the Universalist Theology of Jaques Ellul". Raubach vil undersøge Origenes' indflydelse på den protestantiske teologi og især teologen Jacques Elluls skrifter. Hans vejleder er professor mso Anders-Christian Jacobsen, Afdeling for Teologi, Aarhus universitet.

Laurel Lied vil undersøge Origenes' indflydelse på den danske pietisme, især som den kommer til udtryk i salmer. Lied er master i teologi fra Yale Divinity School, 2014, og har desuden taget endnu en mastergrad i middelalderhistorie ved Oslo universitet i 2016. Hendes vejleder er også Anders-Christian Jacobsen.

Johannes Renders vil med udgangspunkt i religionssociologien foretage en kvalitativ undersøgelse af forståelsen af individets frihed og menneskets værdighed inden for hhv. et radikalt muslimsk miljø og et konservativt luthersk miljø. Renders er kulturanthropolog fra universitetet i Utrecht og har været på flere etnografiske feltprojekter i bl.a. Filippinerne og Mongoliet. Vejleder for Renders' projekt er lektor Lene Kühle, Afdeling for Religionsvidenskab, Aarhus universitet.

Renze Klamer vil med projektet "The Values of Individual Freedom and Dignity in Modern Organizations" undersøge, hvordan individuel frihed og værdighed forstås og anvendes i moderne virksomheder. Klamer, der stammer fra Holland, har både en master i teologi og en master i Human Resource Management og vil kombinere disse to discipliner i sit projekt i samarbejde med konsulentvirksomheden Etikos. Hans vejleder er Anders-Christian Jacobsen.

Aarhus universitet

Ny ph.d.-studerende

Sigurvin Lárus Jónsson, der er uddannet ved universitet i Reykjavik, Island, vil i sit projekt "James in Light of Mimesis and Intertextuality" undersøge forbindelsen mellem Jakobsbrevet og Bjergprædikenen i Matthæusevangeliet ud fra den synsvinkel, at forfatteren til Jakobsbrevet kendte til antikke litterære teknikker og bevidst efterlignede Bjergprædikenen.